

ULUSAL DEVLETEN "ŞİRKET DEVLET"NE GEÇİŞTE SÖMÜRGESİZLEŞTİRME/PAZARSIZLAŞTIRMA

Tarih bize sömürgeciliğe karşı savaşın hemen ulusalcılık hattına girmediğini gösterir. Uzun bir süre, ücretlerin eşitsizliği, sınırlı siyasal haklar gibi tacizlerin sona erdirilmesi için harcanır. İnsanlığın ezilmesine karşı bu demokrasi savaşı yavaş yavaş neo-liberal evrensellikten ayrılarak, bazen zor da olsa ulusçuluk iddiasına yönelir. Eğitimli sınıfların hazırlıksızlığı, onlarla halk kitlesi arasındaki pratik bağlantıların olmayışı, tembellikleri ve mücadelenin belirleyici anındaki korkaklıkları trajik talihsizliklere yol açacaktır. Ulusal bilinç, tüm halkın en derin umutlarını kucaklamak, halkın harekete geçmesinin kesin ve ilk elden ürünü olmak yerine, yalnızca boş bir kabuk, olması gerekenin kaba ve zayıf bir karikatürü olmaktan ileriye gidemeyecektir. Ulusal bilinçte gördüğümüz yanlışlar ise, genç ve bağımsız ulusları ele alırken ulustan ırka kolayca geçmesinin, kabilenin [ya da aşiretin] devlete tercih edilmesinin yeterli bir açıklamasını oluşturur.

Az gelişmiş ülkelerde ulusal bilince neredeyse doğuştan içkin olan bu geleneksel zayıflık yalnızca sömürge rejiminin sömürge halkları bozmasının sonucu değildir. Aynı zamanda ulusal orta sınıfın akılsal tembelliğinin, onun ruhsal yetersizliğinin ve derin kozmopolit yapısının sonucudur.

İktidara gelen ulusal orta sınıf az gelişmiş bir orta sınıftır. Ekonomik gücü hiç yoktur ve yerini almayı umut ettiği sömürge burjuvazisiyle asla boy ölçüşemez. Ulusal orta sınıf, narsizmiyle, sömürge orta sınıfının yerini doldurabileceğine kolayca inandırılabilir. Yeni devletin en aydınlanmış kesimini oluşturan üniversite ve tüccar sınıfları aslında sayılarının azlığı ve sermaye yoğunlaşmasıyla karakterize edilir. Bu sınıfların ilgilendiği faaliyet türleri ticaret, tarım ve liberal mesleklerdir. Bu ulusal orta sınıfta ne finansörler ne de sanayi devleri bulunur. Az gelişmiş ülkelerin ulusal burjuvazisi üretim, keşifler, inşaat ve çalışmayla ilgilenmez; tamamen aracılık faaliyetlerine kanalize olmuştur. En çok ilgilendikleri meslek ise haraççılıktır.

Belirli bir dönemde ulusalcı partilerin hedefi, bildiğimiz gibi tamamen ulusaldır. Halkı bağımsızlık sloganlarıyla harekete geçirir ve gerisini gelecek olaylara bırakırlar. Bu tür partiler devletin ekonomik programları ya da kuracakları rejimin niteliği konusunda sorgulandıklarında cevap veremezler; çünkü kendi ülkelerinin ekonomisinden hiç haberleri yoktur.

Ulusal orta sınıf ekonominin ve ticaret sektörlerinin millileştirilmesini sürekli talep eder. Çünkü onlara göre millileştirme tüm ekonomiyi ulusun hizmetine koşma ve ulusun gereksinimlerini gidermeye karar verme, devleti yeni toplumsal ilişkilere göre yönetmek değildir. Millileştirme sabıkların bir mirası olan avantajların onların ellerine geçmesi demektir. Onların gözleriyle bakıldığında bu misyonun ulusu dönüştürmekle hiçbir ilgisi yoktur; bugün yeni-sömürgeciliği maskeleyen bir kapitalizmle ulus arasında bir tür sıradan iletişim hattından ibarettir. Ulusal burjuvazi Batı burjuvazisinin bayii olma rolüyle yetinecek ve rolünü en onurlu bir şekilde hiçbir kompleks taşımadan oynayacaktır. Bu kârlı rol, bu ucuz işlev, bu dar görüşlülük ve tutkusuzluk ulusal orta sınıfın tarihsel burjuvazi rolünü yerine getirme yeteneksizliğini simgeler.

Ulusal burjuvazi, yıkılışına giden yolda, egzotiklik, avcılık ve gazino arayışındaki turist olarak gelen Batı burjuvazilerinden büyük yardım görür. Ulusal burjuvazi, batı burjuvazisinin isteklerini karşılamak için dinlenme tesisleri ve tatil beldeleri oluşturur. Bu faaliyetlere turizm adı verilir ve ulusal bir sanayi haline gelir. Sonuçta ise düşünce yoksulu olduğu için, ulusun bütün sorunlarını ulusunun bakış açısından görememe gibi kalıtsal bir yeteneksizliği olan ulusal orta sınıfın Batı şirketlerine yönetici rolü üstlenmekten başka yapacak bir şeyi kalmamıştır ve pratikte ülkesini Avrupa'nın, Amerika'nın genelevi, uyuşturucu yolu, kara para aklama merkezi haline getirecektir.

Bu rejim içinde zenginliğin elde edilmesinde bir eşitsizlik ve tekelleşme vardır. Bazı insanların çifte gelir kaynağı vardır ve oportünizmde uzmanlaştıklarını gösterirler. Ayrıcalıklar artar ve çürüme zafere ulaşırken ahlâki değerler çöker. Gençler ise bundan en fazla payı alır. Kentlerdeki aylak ve çoğunlukla okuması yazması olmayan gençler her tür birliği bozucu etkilere açıktır. Sanayi ülkeleri az gelişmiş ülke gençliğine çoğunlukla geçmişlerini önerir. Normal olarak belirli bir toplumda insanların akılsal ve maddi düzeyiyle toplumun kendisi için yarattığı zevkler arasında bir türdeşlik vardır. Fakat az gelişmiş ülkelerde gençlere kapitalist ülkelerin gençlerine yönelik boş zaman olanakları sunulur : polisiye romanlar, paralı makinalar, seks filmleri, pornografik yayınlar, alkol, uyuşturucu, Tv.

Bu noktada anti-sömürgeciler için acil olarak yapılması gereken, katalizatör işlevi görmektir. Az gelişmiş bir ülkede katalizatör olmak ise, her şeyin sonunda, kitlelerin eğitimine, düşünce düzeyinin yükselmesine ve "siyasal eğitim"e bağlı olduğunu bilmeyi gerektirir.

Buraya kadar okuduğunuz metin, bu satırların yazarının (görüşlere içtenlikle katılmakla birlikte) özgün düşünceleri değildir; kendisine ulaşan bilgi mirasından seçtiği ve (son paragraf dışında) aslına sadık kalmaya büyük özen göstererek yeniden kurguladığı bir metindir. Frantz Fanon'un *Yeryüzünün Lanetlileri* isimli eserinin "Ulusal Bilincin Serüvenleri" başlıklı bölümünden kurguladığımız (Fanon 1994 s. 114-154) bu bölüm kuşkusuz ki kitabı tam olarak tanıtmaya yetmemektedir; aslında asıl amacı da bu değildir. Asıl amacı, revizyonist tarih yazımlarına¹ karşı, kurgusu doğru formüle edilmiş bir tarih perspektifi oluşturma çabası olarak değerlendirilebilirsiniz. Bu noktada yukarıda, orjinal metni kısaltarak ve karapara aklama merkezi, uyuşturucu, Tv gibi bir kaç kelime ekliyerek güncelden çağrışımlara açtığımız metin, sanırız ki günümüzün bir çok önemli noktasını da açılıyabilmektedir. Örneğin 1961'de yayınlanan *Les Damnés de la Terre*'den 1994'de Türkçe'ye çevrilen «Ulusal bilinçte gördüğümüz yanlışlar ise, genç ve bağımsız ulusları ele alırken ulustan ırka kolayca geçmesinin, kabilenin devlete tercih edilmesinin yeterli bir açıklaması olur» (Fanon 1994 s. 114) değerlendirmesi toplumumuzun "yükselen değerler"inin formülasyonu değil mi aslında?

Ya da «Az gelişmiş ülkelerde parlamento oyunu en başından itibaren sahtedir. Ekonomik olarak güçsüz, tutarlı toplumsal ilişkileri kuramayan ve bir sınıf olarak egemenlik ilkesine dayanan burjuvazi, en kolay görünen çözümü, tek parti çözümünü seçer. Ekonomik güç ve devlet aygıtının kontrolünün verebileceği bilinç ve sakinlikten uzaktır henüz. Sıradan

¹ Revizyonist tarih yazımları konusunda son günlerde yayınlanmış güzel bir çalışma için bkz.: (Bali 1996). Özellikle son yıllarda hızla sayıları artan revizyonist tarih yazımlarına ülkemiz için ayrıca bir örnekleme yapmıyacağız. Bu konuda sadece, ülkemizde sanatçıların ve edebiyatçıların tarih perspektiflerinin, "tarihçi"lerden çok daha fazla *tarihçi*'ce olduğunu belirtmekle yetineceğiz.

yurttaşa güven veren bir devlet kuracağına, onun endişelerini arttıran bir devlet kurar. Gücü ve karar yetkisiyle herkese güven esinlemesi, silahsızlandırması ve rahatlatması gereken devlet, tam tersine kendisini en sert yöntemlerle dayatmaya çalışır. Gösteriş yapar, halkı itip kakar ve ezer, böylece gözünü korkutur. Tek parti burjuvazinin maskesiz, boyasız ve sinsî modern diktatörlük biçimidir» (Fanon 1994 s. 124) cümleleri devletimizin ilk yılları için söylenen bir çok şeyi açıklamıyor mu? Ya da «Dürüst davranışlarına ve içten açıklamalarına karşın, lider nesnel olarak, ulusal burjuvazinin ve eski sömürge şirketlerinin bugün birleşmiş olan çıkarlarının savunucusudur. Dürüstlüğü yavaş yavaş yok olur. Kitlelerle ilişkisi o kadar gerçek dışıdır ki, otoritesinden nefret edildiğine ve ülkeye verdiği hizmetlerden kuşku duyulduğuna inanmaya başlar. Lider kitlelerin nankörlüğünü şiddetle yargılar ve geçen her gün sömürgecilerin safına daha kararlı bir şekilde geçer. Bu yüzden zevk ve sefaya dalmış genç burjuvazinin uşağı haline bilinçli bir şekilde gelir» (Fanon 1994 s. 127) cümleleri, popüler tartışma konuları "Kimlik Sorunu" ve "Aydın Sorunu" için çok şey söylemiyor mu?

Buraya kadar *Yeryüzünün Lanetlileri*'nin sadece küçük bir bölümünden söz ettik. Jean Paul Sartre'nin önsözünde (Fanon 1994 s. 7-26) «son bölümünü okuduğunuz zaman, eski bir sömürgeci olmak yerine sefaletin doruğunda bir yerli olmanın sizin için çok daha iyi olduğunu kabul edeceksiniz» (Fanon 1994 s. 25) dediği *Yeryüzünün Lanetlileri*, iki farklı şiddeti detaylandırır; birincisi kitabın ilk bölümünü oluşturan ve sömürge ülkelerin sömürgecilere karşı savaşımındaki şiddeti açımlayan "Şiddete İlişkin" (s. 29-83) başlıklı bölümdür. Temelini "Sömürgesizleştirme" kavramının temellendirilmesinden alan bu bölümde bir de "Uluslararası Bağlamda Şiddet" alt başlığı (s. 75-83) yer almaktadır. Kitabın beşinci bölümünü oluşturan "Sömürge Savaşı ve Zihinsel Bozukluklar" (s. 186-233) başlığı altında ise, sömürgecilerin uyguladıkları en yaygın şiddet biçiminin, işkencenin Cezayir'de yaşanan örnekleri ve tedavileri konusunda yapılan çalışmalar toplanmış. Bu bölümde bilinen fiziki işkencelerin yanı sıra, ilaçla işkence, beyin yıkama gibi yöntemler de kısaca detaylandırılmıştır ki, özellikle "psiko-sosyoloji okulu" konusundaki dip not ve "beyin yıkama yoluyla işkence" başlığındaki "aydınlar için: işbirliği rolü oynamak"² alt başlığı, ülkemizdeki "Türk Aydını ve Kimlik Sorunu" tartışmaları için oldukça ilginç detayları oluşturmaktadır.

Birinci bölümde sömürgesizleştirme; «Ulusal kurtuluş savaşı, ulusal rönesans, ulusçuluğun halka iadesi, commonwealth; hangi başlıklar kullanılırsa kullanılsın, ya da yeni formüller getirilirse getirilsin, sömürgesizleştirme her zaman şiddet içeren bir olgudur. Bunu hangi düzeyde incelersek inceliyelim, sömürgesizleştirme belirli bir insan "türü"nü yerini diğer bir insan "türü"nü almasıdır yalnızca. Hiç bir geçiş dönemi olmaksızın tam, bütün ve mutlak ikame vardır (...) Bunun alışılmadık önemi, ilk günden itibaren sömürgeleşenin minimum taleplerini oluşturmasıdır. Doğruyu söylemek gerekirse, başarının kanıtı tüm toplumsal yapının tepeden tırnağa değişmesinde yatar. Bu değişimin olağanüstü önemi bunun istenmesi, çağırılması, talep edilmesidir. Bu değişim gereği; istesinler ya da istemesinler kaba

² «Aydın işbirliği yapmaya davet edilir ve aynı zamanda işbirliğinin nedenleri ortaya konulur. Böylece ikili bir yaşam sürmeye zorlanır: Faaliyetlerini önlemek için cezaevine konulan, yurtseverliğiyle ünlü bir insandır. Üstlenilen görev, ulusal bilinci oluşturan öğelere içinden saldırmaktır. Söz konusu aydından yalnızca işbirliği yapması beklenmez, aynı zamanda görüşlerine karşı çıkanlarla "özgürce" tartışması ve onları ikna etmesi içinde emir verilir. Bu, başka yurtseverlere dikkat çekmesini ve böylece muhbir görevi görmesini sağlamak için hayli ince bir yoldur. Şans eseri hiç muhalif bulamadığını söylerse muhalifler ona gösterilir ya da muhalif varmış gibi davranması söylenir» (Fanon 1994 s. 215).

hatlarıyla sömürgeleştirilen erkek ve kadınların bilincinde ve yaşamlarında vardır. Fakat bu değişim olasılığı diğer erkek ve kadın "türleri"nin: sömürgeleştirilenin bilincinde dehşet verici bir gelecek biçiminde eşit derecede yaşanır» (Fanon 1994 s. 29) cümleleriyle tanımlanır.

"Kendiliğindenlik: Güçlülüğü ve Zayıflığı" başlıklı ikinci bölüm (s. 84-113), «Şiddete ilişkin bu düşünceler, ulusalcı bir partinin liderleriyle halk kitlesi arasındaki ritim farklılığını dikkate almamız gerektiğini gösterir» (s. 84) cümlesiyle "Şiddete İlişkin" başlıklı birinci bölümle ilişkilendirilir. Fransa'nın sömürgelerindeki ulusçu hareketlere karşı yürüttüğü "Soğuk Savaş"ın tanımlandığı bu bölümde, «Bazen sömürgecilik ulusalcılık dalgasını başka yere yöneltmeye ya da aralarında ayırımlar yaratmaya kalkışır. Şeyh ve şefleri şehirlerdeki "devrimciler"e karşı örgütlemek yerine, yerli komiteler, kabile ve federasyonları partiler içinde örgütler. 'Ulusal iradeyi cisimlendirmeye' ve sömürge rejimine tehdit oluşturmaya başlayan şehir partisinin karşısında hizipler doğar ve etnik kökenli ya da bölgesel farklılıkları olan eğilim ve partiler ortaya çıkar. Sömürgecilerin nasihatıyla tüm kabile bir siyasal partiye dönüşür (...) Birliği savunan parti çeşitli hiziplerin hesaplarıyla önemini kaybeder, bu arada kabile partileri de merkezilik ve birliğe karşı çıkararak birlik partisini diktatör olarak ilan eder» (Fanon 1994 s. 92) cümleleri, "demokrasi tarihimiz" üzerinde düşünülmesi gereken saptamaları içermekte.

Yukarıya kısaca aktardığımız "Ulusal Bilincin Serüvenleri" başlıklı üçüncü bölümde ise (s 114-154), «Büyük zenginliğin büyük yoksullukla kuşatılmasının kural olduğu bu yoksul, az gelişmiş ülkelerde ordu ve polis rejiminin temel dayanaklarını oluşturur : yabancı uzmanların danışmanlık yaptığı bir ordu ve polis gücü (unutulmaması gereken diğer bir kural). Polisin ve ordunun gücü, ulusun geri kalanının yaşadığı yoksullukla orantılıdır. Yıllık borçlarla yabancılara ödünler verilir; sayısız skandallar ortaya çıkar, bakanlar zenginleşir, eşleri lüks içinde yüzer, parlamento üyeleri küpünü doldurur ve büyük yozlaşma sürecine girmemiş tek bir polis ya da gümrük memuru kalmaz.» cümleleri (Fanon 1994 s. 131), ülkemizin gündeminin değerlendirilmesinde temel nirengi noktalarını oluşturmaktadır.

Sömürgeciliğe karşı sömürge aydınınının konumunun irdelendiği 4. bölüm, "Ulusal Kültür Üzerine" başlığını taşımakta (s 155-185). Bu bölümün tartışmasız en önemli noktası kuşkusuz ki "düşüncenin ırksallaştırılması" kavramını irdemesi. «Düşüncenin ırksallaştırılmasından sorumlu olanlar ya da en azından bu düşünceye karşı ilk hareketi yapmış olanlar, beyaz kültürünün diğer kültürlerin yokluğunun bıraktığı boşluğu doldurma çabasından hiç vazgeçmeyen Avrupalılardır.» (Fanon 1994 s. 159) saptamasını yapan Fanon, sözlerine kendi anakarası için şu cümlelerle devam ediyor: «Örneğin zencicilik (negroizm) kavramı beyaz adamın insanlığa karşı yaptığı hareketin mantıksal değilse bile duygusal bir antitezidir. Zenciciliğin beyaz adamın hakaretine karşı çıkışı bazı alanlarda yasak ve afazozları kaldırabilen bir düşünce olarak ortaya çıkar. Yeni Gine ya da Kenya aydınları genel bir sürgüne karşı koydukları ve efendilerine ortak bir aşağılama duydukları için, tepkileri birbirlerine karşı hayranlıkla övgüler düzmek olmuştur. Afrika kültürünün koşulsuz kabul edilmesi Avrupa kültürünün koşulsuz kabul edilmesinin ardından geldi. Zencici şairlerin hepsi eski Avrupa düşüncesine karşı genç Afrika'yı, lirizme karşı mantığı, ezen mantığa karşı değeri ve tören, etiket ve kuşkuculuğa karşı naziklik, canlılık, özgürlük ve -neden olmasın- lüksü fakat aynı zamanda sorumsuzluğu da yeğlediler» (Fanon 1994 s. 159-160).

Bu bölümde bir de alt başlık olarak Frantz Fanon'un 1959'da Roma'da, "İkinci Siyah Sanatçılar ve Yazarlar Kongresi"nde yaptığı konuşmanın metni yer alıyor : "Ulusal Kültür ve Özgürlük Savaşının Karşılıklı Temelleri" (s. 177-185). Bu bölümün bizim açımızdan önemi,

kültür ve kimlik konularına yeni bir yaklaşımı sağlayabilmesi : «Sık yapılan yanlışlardan biri de, kültürel anlatımları sömürge egemenliği çerçevesinde aramak ve yerli kültüre yeni değerler vermektir. Bu nedenle başta paradoksal görünen bir savda bulunuyoruz: sömürge bir ülkede en temel, en vahşi ve en ayrımsız ulusalcılığın ulusal kültürü savunmanın en etkili ve ateşli aracı olduğu savı. Çünkü kültür önce bir ulusun ifadesidir, ulusun tercihlerinin, tabularının ve modellerinin ifadesi. Tüm toplumun her aşamasında başka tabu, değer ve modeller oluşur. Bir ulusal kültür bütün bu değerlerin toplamıdır; bir bütün olarak toplum üzerinde ve bu toplumun her düzeyinde kullanılan iç ve dış genişlemelerin sonucudur. Sömürge durumunda, ulusun ve devletin desteğinden yoksun olan kültür tökezler ve ölür. Bu yüzden kültürün varlığı için gerekli koşul ulusal özgürlük ve devletin rönesansıdır" (Fanon 1994 s. 182).

Daha önce kısaca sözünü ettiğimiz "Sömürge Savaşı ve Zihinsel Bozukluklar" (s. 186-233) başlıklı 5. bölümde, Cezayir halkının verdiği 7 yıllık kurtuluş savaşından kaynaklanan zihinsel bozukluklar sorunu ele alıyor. Dört ana başlık altında ele alınan ve ayrıca "Kuzey Afrikalılarda, Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndan kaynaklanan suç eğilimleri" başlığı altında, suç kavramıyla da ilişkilendirilen bölüm kanımızca, «Doğrusu şu ki, psikiyatri hastaneleri için uygun ortamı sömürgecilik zaten yaratıyor (...) Öbür insanın sistematik olarak inkarı ve öbür insanı bütün insani özelliklerden mahkum etme kararlılığı olduğundan, sömürgecilik egemen olduğu halkı, kendisine sürekli 'Aslında ben kimim?' sorusunu sormaya zorlar». (Fanon 1994 s. 186) cümleleriyle özetlenebilir.

Kitabın 6. ve son bölümü ise "Sonuç"u oluşturuyor (s. 234-237). Bu bölümü de şu cümlelerle özetleyebiliriz: «Üçüncü Dünya yeni bir insanlık tarihine başlıyor: Avrupa'nın ileri sürdüğü tezleri dikkate alan, fakat onun işlediği suçları da unutmayacak olan bir tarihe. Avrupa en korkunç suçunu insanın yüreğinde işledi. Kollektiflik çerçevesinde farklılaşmalar, katmanlaşma ve sınıfların beslediği kanlı gerilimler vardı; ve son olarak sınırsız insanlık ölçeğinde ırkçı nefretler, kölelik, sömürü ve hepsinin ötesinde de bir buçuk milyar insanı yok eden kansız soy kırım vardı. Öyleyse, ilhamını ondan alan devletler, kurumlar ve toplumlar yaratarak Avrupa'ya haraç vermeyelim. İnsanlık bizden böyle bir karikatür taklidin dışında başka şeyler bekliyor» (Fanon 1994 s. 237).

Yayınevinin F. Fanon'u tanıtmak için "Frantz Fanon'un Yaşamı ve Düşünceleri Üzerine" (s. 239-251) başlığıyla bir bölüm eklediği bu eserin alt yapısını daha iyi algılayabilmek için Fanon'un daha önce yazdığı, ancak daha geç Türkçe'ye kazandırılan *Siyah Deri Beyaz Maskeler : Ezilenlerin Psikolojisi ve Yabancılaşma* (Peau Noire, Masques Blancs - 1952) isimli eserini öncelikle okumak gerekli (Fanon 1996). Psikiyatrist olan Fanon'un uzmanlık alanındaki ilk çalışması olan ve ırk ayrımının zencilerde yarattığı yabancılaşmayı ve psikiyatrik sorunları incelediği *Siyah Deri Beyaz Maskeler*'in özellikle "yabancılaşma" kavramıyla konuya getirdiği boyut sanırız son günlerde popüler olan bir çok konuya yeni ilginç çözümler getirebilecek.

Bir yanda sermayeleri çoğu kez orta boy bir devletten daha fazla olan karteller ulusal sınırları "yok" ederken, diğer yanda haritalara temelleri milliyetçiliğe dayalı yeni sınırlar çiziliyor. Çizilen her yeni sınır ise insanlığa daha çok kan ve göz yaşına mal oluyor. Savaşlar artık bağımsızlık ya da sömürsüzleştirme adına yapılmıyor; tam tersine anti-ulusal kartellerin jandarmalığını yapma hevesi günümüz milliyetçiliğinin temel niteliklerinden birini

oluşturuyor. "Ulus Devlet"ten "Şirket Devlet"e geçiş aşaması olarak değerlendirmemiz gereken bu yeni oluşumlarda alt yapıyı ise "bilgi" kavramı oluşturuyor ve insanlar artık tankla tüfekle değil ama ideolojik silahlarla köleleştiriliyor; uluslar/halklar sömürgeleştiriliyor. Evet, bilginin insan ve toplum mühendisliğinde ideolojik silah olarak kullanıldığı bir çağda yaşıyoruz ve "Kültür", "Tarih", "Sosyoloji" (vd) gibi sentetik kavramlar insanların beyinlerinin iğdiş edilmesinde kullanılan ideolojik silahların en güçlü saldırı araçları. Bu güçlü silahlar karşısında eğitimsiz insanların önce temel hak ve özgürlüklerini, sonra da yaşamlarını "teslim" etmekten başka yapabilecekleri hiç bir şey yok. Bu nedenle "bilginin avamlaştırılması" sorunu³ çerçevesinde konuyu, manüple edilen "sömürge" kavramını yeniden tanımlayarak, "sömürgesizleştirme"yi "pazarsızlaştırma" biçimine dönüştürme sorunu olarak ele almak yararlı olacaktır.

Ülkemizde de önemli toplumsal değişimlerin yaşandığı 2. Dünya Savaşı sonrası sömürsüzleştirme ve yeni-sömürgeleştirme savaşlarında siyasi tarihimizle doğrudan bağlantılar kurulmasını sağlayabilecek olan, ama asıl önemlisi, "düşüncenin/bilginin irksallaşması/tırılması" ve "yabancılaşma" kavramlarını yeniden tanımlamamıza/gözden geçirmemize yardımcı olacak olan Fanon'un bu iki önemli eserinin yanı sıra, konunun detaylandırılmasında Edward Said'in *Oryantalizm* isimli eseri de katkıda bulunacaktır (Said 1991). Alâeddin Şenel'in *İrk ve İrkçılık Düşüncesi* (Şenel 1993) isimli eserleri ise konunun, "yabancılaşma" kavramının temellendirilmesinde başka bir yardımcıdır.

Kısaltmalar ve Kaynakça

Adatepe, M. Kemal

1994 "Tek Tip Batı Bilgisinin Genelgeçersizliği", *Kitap Gazetesi*, 3 (1994) 39, s. 4-5.

Bali, Rıfat N.

1996 "İrkçiliğin 'Bilimsel' Şekli : Revizyonist Tarih Anlatımı", *Tarih ve Toplum : Aylık Ansiklopedik Dergi*, 26 (1996) 152, s. 15-20.

Fanon, Frantz

1994 *Yeryüzünün Lanetlileri / Önsöz: Jean Paul Sartre. Çeviren: Şen Süer Kaya, İstanbul: Sosyalist Yay., 1994. 251 S.*

1996 *Siyah Deri, Beyaz Maskeler : Ezilenlerin Psikolojisi ve Yabancılaşma / Çeviren: Mustafa Haksöz, İstanbul: Sosyalist Yay., 1996. 237 S.*

Said, Edward

1991 *Oryantalizm : Sömürgeciliğin Keşif Kolu / Türkçesi: Selahaddin Ayaz, 3. bs., İstanbul, Pınar Yay., 540 S. ISBN 975-352-010-7.*

Şenel, Alâeddin

1993 *İrk ve İrkçılık Düşüncesi*, Ankara: Bilim ve Sanat Yay., 174 S. ISBN 975-7298-00-X

Tuna, Korkut

1993 *Batılı Bilginin Eleştirisi Üzerine*, İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yay., 184 S. ISBN

³ "Bilgi" kavramı ve "bilginin avamlaştırılması" konusunda popüler bir dille yazılmış (ancak popülerist olmayan), rahat okunabilen bir çalışma için bkz.: (Tuna 1993). Ayrıca anılan eserin kısa bir tanıtımı için bkz.. (Adatepe 1994).

975-404-292-2

Kitap Gazetesi, 6 (1997) 65, ss. 11-13.